

Reichstag Hala Yanıyor!

Mercan Doğan

27.02.2021

Reichstag olarak da bilinen Almanya Parlamentosu 98 yıl önce bugün şaibeli bir şekilde kundaklandı. Almanya’da, daha sonra “Führer” ilan edilecek olan Adolf Hitler’in Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi’nin (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – NSDAP) iktidarını sağlamlaştıran kilometre taşlarından biri olan Reichstag Yangını, günümüzde yaşanan bazı siyasi olaylarla taşıdığı benzerlikler nedeniyle bugüne de ışık tutuyor.

Almanya’da 31 Mart 1932 tarihinde yapılan seçimlerde oyların yüzde 37’sini, 6 Kasım 1932’de de yüzde 33’ünü alan Adolf Hitler, Cumhurbaşkanı Hindenburg tarafından 28 Ocak 1933 tarihinde azınlık hükümetinin başbakanlığına atanmıştı. Hitler’in adı daha önce, Bavyera’da yerel yönetimi ele geçirmek üzere yapılmak istenen başarısız bir darbe girişimine karışmıştı. 8 Kasım 1923’te Bavyera devlet komiseri Gustav von Kahr’ın konuşma yapacağı Münih Birahanesi’ni basması nedeniyle, Birahane Darbesi olarak bilinen başarısız kalkışmanın ardından Hitler, darbe girişimi nedeniyle 5 yıl hapis cezası almasına karşın 9 ay sonra tahliye edilmişti.

Adolf Hitler, başbakan olarak atandıktan sonra Hindenburg’dan ısrarla Reichstag’ı dağıtmasını istedi. Asıl amacı tüm yetkileri başbakanlıkta toplamak olan Hitler, Almanya’da 1918’de monarşinin ortadan kaldırılmasıyla ilan edilen Weimar Anayasası’nı da başbakan olduktan sonra lağvetmişti. Dünyada yaşanan 1929 ekonomik krizinin etkilerinin, giderek yayılan grevlerle hissedildiği Almanya, 5 Mart 1933’te yapılacak seçimler öncesi büyük bir gerilim içindeydi. Söz konusu grevler, 1918’deki Spartakist Ayaklanma’nın kanlı biçimde bastırılması sonrası görece bir durgunluk yaşayan Almanya’da, sokakları tekrar hareketlendirebilirdi. Diğer taraftan, Hitler ve partisinin, sokakta da karşılığı olan ciddi bir desteğinden söz etmek mümkündü.

Seçimlerden sadece birkaç gün önce, 27 Şubat akşamı Reichstag’ta yangın çıktığı haberi, Berlin’de kısa sürede yayılır. Daha sonra Nazi iktidarının propaganda bakanı görevini üstlenecek olan Joseph Goebbels ile yakınlarda bir yerde yemekte olan Hitler hızla olay yerine gelir ve yangını “*Tanrı’nın bir işareti*” olarak yorumlar. Beraberindeki Naziler ise yangın sürmekteyken, hemen orada propagandaya başlamıştır bile. Nazilere göre “Alman birliği ve dirliğini” hedef alan küresel bir kokteyl örgüt(!) kundaklamayı gerçekleştirmiştir.

Hitler “Tanrı’nın işareti” sözünü, yayılan grevler nedeniyle yükselmesini beklediği ve iktidarını sarsacağı düşün­düğü toplumsal muhalefete atfen söylemiştir. Reichstag Yangını’ndan alınan işaret bellidir: “Demokratik seçimlerle” elde edilen yetkilerin diktatörlüğün inşası için araçsallaştırılması ve bu yetkilerle tüm muhaliflerin ezilmesi...

Yangından bir gün sonra, 28 Şubat 1933’te “Halkı ve Devleti Koruma Kararnamesi” çıkarılarak Olağanüstü Hal ilan edildi. Hitler ayrıca Cumhurbaşkanı Hindenburg’a, anayasanın kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili maddelerini ortadan kaldıran bir kararname imzalattı. Kasım 1932’de yüzde 33 olan Nazi oyları, 5 Mart’taki seçimlerde yüzde 44’e çıktı. Muhalif parlamenterler tutuklandı. Tutuklananların sayısı kısa sürede 100 bini buldu.

Toplanma, örgütlenme, basın özgürlükleri, hane dokunulmazlığı, iletişimin mahremiyeti hakları as­kıya alındı. Polise sebep göstermeksizin gözaltına alma, yargıya da gözaltına alınan kişiyi hukuki yardım­dan muaf tutma “hakkı” verildi. Eyalet yönetimlerine “kayyum atanarak” yetkileri Berlin’deki merkezi yönetime devredildi.

23 Mart 1933’te, pek çok alandaki yetkiyi parlamentodan alarak başbakana veren Yetkili Kılma Kanunu kabul edildi. Aynı günlerde Yahudiler, çıkarılan Nürnberg Yasası çerçevesinde, “Milli örf ve adetlere uymadıkları” gerekçe gösterilerek kamplara yollanmaya başlandı. Aynı yasa çerçevesinde pasa­port ve kimliklerine J (Yahudi: Jude) harfi basıldı, Almanlarla evlenmeleri yasaklandı.

Bir yıl sonra, cumhurbaşkanı Hindenburg’un ölümüyle Hitler “Führer” ilan edildi. Hitler’in kararna­meleriyle yönetilmeye başlanan Almanya’da hemen hemen tüm muhalif sesler susturuldu. 1939’da dün­yayı 1914-1918 arası yaşanan savaştan daha kanlısına sokan devletler arasında yer alacak olan Nazilerin planı bir saat gibi işliyordu.

Marinus van der Lubbe adlı Hollandalı bir inşaat işçisi tarafından çıkarıldığı söylenen yangına dair şüpheler ise çok fazlaydı. İfadesinde kundaklama eylemini tek başına gerçekleştirdiğini anlatan Lubbe’nin bu açıklamasıyla çelişen bir şekilde yangın, binanın çeşitli bölgelerinde ve aynı anda çıkmıştı. Reichstag’ın bulunduğu Berlin’de yaşamayan ve Almanya’da kimseyle bir ilişkisi de olmayan Lubbe, jet hızında bir “yargılama” sonucu 1934’te idam edildi. Böylece, milyonlarca insanın yaşamına mal olacak bir diktatörlüğün inşasında çok önemli bir rol oynayan Reichstag Yangını’nın “tek tanığı” da bizzat “adil yargı” tarafından ortadan kaldırılacaktı.

Aradan geçen 98 yıla rağmen yanıtlanamayan soruların olduğu ve gerçekleşmesi sonrası, iktidarı elinde bulunduranların söz konusu olayı “lütuf” bilerek iktidarlarını pekiştirdiği Reichstag Yangını, yaşadığımız coğrafyada 5 yıl önce yaşanan “15 Temmuz” ile bu açı­lardan büyük benzerlikler taşıyor. Bununla birlikte, Reichstag Yangını ile “15 Tem­muz” arasındaki benzerlikler üzerinden, her iki devlet iktidarı arasında “baskıcılıkları açısından” bir karşılaştırmada bulunmaktan çok, tarihin her döneminde doğrulanan bir gerçekliğe odaklanmak daha doğru bir yaklaşım olabilir. Siyasi kundaklamalar, suikastler, ekonomik krizler ve “darbe girişimleri” gibi toplumda panik ve infiale yol açan durum­lar, genellikle devlet iktidarları tarafından kendi çıkarları için kullanılır. Bu çıkarlar da, Reichstag Yangını’nda ve “15 Temmuz”da olduğu gibi, devlet iktidarlarının baskıcı yönetimlerini pekiştirmede kullanışlı araç­lara dönüştürülebilir. Aradan geçen yaklaşık yüz yılda ise iktidarların sloganları arasında sadece kelime farkları kalmıştır.

“Ein Volk, ein Reich, ein Führer!” (“Tek halk, tek imparatorluk, tek lider!”) / “Tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet”

Anarşist Kütüphane

Mercan Doğan
Reichstag Hala Yanıyor!
27.02.2021

27.02.2021 tarihinde şuradan alındı: meydan1.org

tr.anarchistlibraries.net